

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ПРИ СЪРДЕЧНО-СЪДОВИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Димана Димитрова¹, Антония Христова¹, Момчил Ламбев¹, Величка Дамянова²,
Стела Боева², Виолета Стоянова², Анна Парушева²

¹Медицински колеж – Варна, Медицински университет – Варна

²Студенти в Медицински колеж, Медицински университет – Варна

USE OF MEDICINAL PLANTS IN CARDIOVASCULAR DISEASES

Dimana Dimitrova¹, Antonia Hristova¹, Momchil Lambev¹, Velichka Damyanova²,
Stela Boeva², Violeta Stoyanova², Anna Parusheva²

¹Medical College, Medical University of Varna

²Students, Medical College, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Сърдечно-съдовите заболявания са група болести, засягащи сърцето и кръвоносните съдове (артерии и вени). Причините за сърдечно-съдовите заболявания са различни, но най-честите са атеросклерозата и артериалната хипертония. Те са най-значимата причина за смъртността в световен мащаб. Над 17,6 милиона души в света умират всяка година в резултат на сърдечно-съдови заболявания.

Проблемът е особено актуален за нашата страна, като данните сочат, че в България на всеки 3 човека 2 умират от сърдечно-съдови заболявания. Разходите за здравеопазването в България за 2013 са 3,3 млрд. лв. Около 18% от бюджета на НЗОК отива за лечение на сърдечно-съдови заболявания.

Днес антихипертензивното лечение най-общо може да се раздели на лечение с класически медикаменти и лекарства от нови генерации. Трябва да бъдем наясно, че невинаги монотерапията ще постигне желаните ефект, средният брой лекарства, необходими за достигане и трайно поддържане на желаните нива на артериалното налягане, е около и над 3. Следователно много често се използва комбинираната терапия за избор на медикаменти с изявена органична протекция, при която да се достигнат прицелните нива на артериалното налягане. Оптималният контрол на налягането спомага за намаляване на сърдечно-съдовата болест и смъртност.

Поддържането на здравословно и балансирано хранене, както и здравословен начин на живот

ABSTRACT

Cardiovascular diseases are a group of conditions affecting the heart and the blood vessels (arteries and veins). The reasons for the cardiovascular diseases are different, but the most frequent ones are atherosclerosis and arterial hypertension. They are the most significant reasons for mortality on an international scale. Over 17.6 million of people in the world die each year as a result of cardiovascular diseases.

The problem is especially pressing in our country, where the data shows that in Bulgaria of every 3 persons, 2 die from cardiovascular illnesses. The health care costs in Bulgaria for 2013 are 3.3 billion BGN. Around 18% of the budget of the National Fund for Health Insurance go for treatment of cardiovascular diseases.

Today the treatment for hypertension in general can be divided into treatment with classical medications and such with new generation medications. We must be aware that monotherapy will not always achieve the desired effect. The average number of medications, required for achieving and sustaining long-term levels of arterial pressure is around and above 3. Therefore, combined therapy is used very often for choosing medications with obvious organ protection, which reach the target levels of arterial pressure. The optimal control of pressure helps decrease the amount cardiovascular diseases and their mortality.

Maintaining a healthy and balanced diet, as well as healthy lifestyle can help avoid the risk of high blood pressure.

The main effect of herbs, which we use in cardiovascular diseases, is improving the blood supply to the

може да помогне да се избегне рискът от високо кръвно налягане.

Главното действие на билките, които прилагаме при сърдечно-съдовите заболявания, е да подобрят кръвоснабдяването на сърдечния мускул и крайниците, както и да заздравят стените на кръвоносните съдове.

На билколечение и профилактика подлежат неусложнените случаи с коронарна недостатъчност и с ритъмни и проводни нарушения. За целта се използват дроги, чиито съставки разширяват коронарните съдове и имат диуретично действие. Такъв ефект имат цвета от глог – *Fl.Crataegi*; стръкове от горицвет – *Hb.Adonidis vernalis*; чесънът – *Allium sativum*; момина сълза – *Convallaria majalis f.Liliaceae*.

Ключови думи: билколечение, профилактика, кръвно налягане, дроги

ЦЕЛ

Целта на настоящата статия е да ни запознае с леснодостъпни билки и подправки, които по естествен начин да ни помогнат да се справим с високото кръвно налягане, като намалим или дори предотвратим приема на медикаменти.

УВОД

Хипократ е твърдял, че „медицината е изкуство да се подражава на лечебната сила на природата“, а до XIX век лечебните растения представлявали един от основните инструменти за такова подражание. Неслучайно древногръцкото *pharmakon* (лекарство, отрова) и фармакогнозия (наука за лечебните растения) са думи с един и същ корен. За свидетелство на важната роля, която са играли растенията в медицината преди много години, служат специалните градини за отглеждане на лечебни растения, каквито са били поддържани в Асирия, например.

В древните египетски папируси е описан лечебният ефект на редица растения като мента, живовляк, мак и други, които се използват и от съвременната медицина. В трактата на древногръцкия лекар и философ Хипократ „*Corpus Hippocraticum*“ е описано използването в медицината на 236 вида лечебни растения (1).

Сърдечно-съдовите заболявания са група болести, засягащи сърцето и кръвоносните съдове (артерии и вени). Обхваща всички заболявания на сърдечно-съдовата система като сърдечните болести, съдовите болести на мозъка и бъбреците и периферните артериални болести. Причини-

heart muscle and limbs, as well as strengthening of the blood vessel walls.

Subject to herb treatment and prevention are non-complicated cases of coronary insufficiency and rhythm and conduction disorders. For that purpose we use drugs, whose ingredients widen the coronary vessels and act as diuretics. Such effect have the flower of hawthorn - Fl.Crataegi; sprigs of pheasant's eye - Hb.Adonidis vernalis; garlic - Allium sativum; lily-of-the-valley - Convallaria majalis f.Liliaceae.

Keywords: herbalism, prevention, blood pressure, drugs

те за сърдечно-съдовите заболявания са различни, но най-честите са атеросклерозата и артериалната хипертония.

Сърдечно-съдовите заболявания са водеща причина за заболеваемост и смъртност в световен мащаб, над 17,6 милиона души в света умират всяка година в резултат на сърдечно-съдови заболявания. Проблемът е особено актуален за нашата страна, като данните сочат, че в България на всеки 3 човека 2 умират от сърдечно-съдови заболявания. Над 70 хиляди са починалите българи годишно поради причини, свързани с органите на кръвообращението, сочат данни на НСИ, цитирани от БТА. Годишно у нас има между 13 и 15 хиляди случая на инфаркти. Разходите за здравеопазването в България за 2013 са 3,3 млрд. лв., около 18% от бюджета на НЗОК отива за лечение на сърдечно-съдови заболявания.

Медицинската наука разполага с ясни познания за рисковите фактори, чиято съвкупност води до поява и ускорено развитие на атеросклеротичния процес. Те могат да бъдат разглеждани като такива, които могат да се контролират, и такива, каквито не могат да бъдат контролирани.

Към рисковите фактори, които не могат да се контролират, се отнасят възраст и пол - мъже над 45 години и жени над 55 години са с повишен риск от сърдечно-съдови заболявания.

Рискови фактори, които могат да бъдат контролирани, са високо кръвно налягане, висок холестерол, захарен диабет, тютюнопушене, затлъстяване, обездвижване (2).

Антихипертензивното лечение най-общо може да се раздели на лечение с класически ме-

дикаменти и лекарства от нови генерации. Трябва да бъдем наясно, че невинаги монотерапията ще постигне желаните ефекти, средният брой лекарства, необходими за достигане и трайно поддържане на желаните нива на артериалното налягане, е около и над 3. Следователно много често се използва комбинираната терапия за избор на медикаменти с изявена органна протекция, при която да се достигнат прицелните нива на артериалното налягане.

Поддържането на здравословно и балансирано хранене, както и здравословен начин на живот може да помогне да се избегне рискът от високо кръвно налягане (3).

Има редица леснодостъпни билки и подправки, които по естествен начин ни помагат да се справим с високото кръвно, като намалим или дори предотвратим приема на медикаменти.

Главното действие на билките, които прилагаме при сърдечно-съдовите заболявания, е да подобрят кръвоснабдяването на сърдечния мускул и крайниците (4).

На билколечение и профилактика подлежат неусложнените случаи с коронарна недостатъчност и с ритъмни и проводни нарушения. За целта се използват дроги, чиито съставки разширяват коронарните съдове и имат диуретично действие.

Прилагайте билки за лечение на сърдечно-съдови заболявания само след консултация с лекар. Някои билки или билкови комбинации са несъвместими със стандартното лечение, поради което специализираната консултация е задължителна.

1. Червен глог (*Grataegus monoguna f. Rosaceae*)

Червеният глог е разпространен в цяла България в храсталаци и гори до 1500 м надморска височина. Използваема част - цветовете и плодът. Цветовете се берат април-май. Сушат се на сянка или сушилни при температура до 40 градуса.

Билката съдържа холин, ацетилхолин, хиперозид, кверцетин, кверцитрин, триметиламин, етерично масло, амигдалин, органични киселини, багрила, дъбилни вещества и др. Плодовете съдържат витамините А, В и С, соли на натрия, калия, антоциани, дъбилни вещества и др.

Действието на глога е да разширява кръвоносните съдове, регулира сърдечната дейност, действа нервно успокоително и пикочогонно. Растението тонизира сърдечния мускул, влияе благоприятно върху артериите. Благоприятното му въздействие върху сърцето е свързано в това, че стимулира въздухопотока към него.

Прилага се при сърдечно-съдови заболявания като повишено кръвно налягане, сърдечна сла-

бост, сърдечни неврози, атеросклероза, ритъмни нарушения. Прилага се още при задух, болести на щитовидната жлеза, увеличена простата.

Дневната доза е 3 супени лъжици билка, запарени в 500 мл вода. Престоява 15-20 минути, като се разбърква 1-2 пъти, след което се прецежда. Може да се пие, подсладен с мед или глюкоза.

2. Горицвет – *Adonis vernalis (F. Ranunculaceae)*

Среща се у нас из ливади, пасища и каменливи места най-често в Югоизточна и Североизточна България.

Растението цъфти през ранна пролет едновременно с появяването на листата. Има горчив вкус и е отровно!

Дрога са стръковете – *Herba Adonidis Vernalis*. Събира се в периода от цъфтенето до плодообразуването. Сушат се бързо, на сянка или в сушилни при температура до 55-60 градуса. Правилно изсушената дрога е светлозелена, с цветове, които са запазили естествения си цвят - златисто жълт. Вкусът на дрогата е горчив.

От дрогата са изолирани две фракции на гликозиди със сърдечно действие: аденозид и адонивернозид. Главната съставка на втората фракция е цимаринът, а от първата фракция е изолиран гликозид с висока бионаличност и действие, подобно на това на цимарина и конвалатоксина. Дрогата съдържа още адонивернит, сапонини фитостерини, холин, смолисти вещества.

Гликозидите на горицвета не се натрупват в организма. Те увеличават силата на сърдечните съкращения и забавят ритъма, разширяват коронарните съдове, като отстраняват отоците у сърдечно болния. По този начин те подпомагат работата на сърцето предимно при функционални и по-слабо при органични сърдечни заболявания - сърдечна невроза, затлъстяло сърце, базедово сърце, сърдечна недостатъчност, ритъмни нарушения.

Дрогата се използва под формата на запарка. Една супена лъжица дрога се запарва с 300 г кипяща вода и се оставя да кисне два часа. Запарката се прецежда и от нея се взема по 1 супена лъжица 3 пъти на ден преди ядене. Дрогата се използва и под формата на тинктура - 3 по 20 капки или във вид на комбинация при функционални сърдечни оплаквания.

Лечението се провежда под лекарски контрол!

3. Момина сълза - *Convallaria majalis (f. Liliaceae)*

Многогодишно тревисто растение с тънко цветоносно стъбло.

Дрога са листата и цветът на растението. Цветът се бере по време на цъфтежа – май-юни, а

листата – 1-2 седмици преди цъфтежа или по време на цъфтежа. Сушат се на сянка или в сушилна при температура до 35 градуса. Допустима влажност 14%.

Химичен състав на билката е много разнообразен, гликозиди (конвалатоксин, конвалозид, валеротоксин, моялозид и др.), сапонина (конваларин), конваларинова киселина, аспарагин, етерично масло, органични киселини, скорбяла, фарнезол, ликопин и др.

Дрогата регулира сърдечната дейност, но с по-слаб и по-краткотраен ефект, който се дължи на конвалатоксина и на сапонините.

Прилага се при заболявания на сърцето (сърдечна недостатъчност в лека форма, сърдечна невроза, нарушен сърдечен ритъм), задух от сърдечен произход, климактериум. Предпочита се в случаите, когато не е препоръчителна употребата на вълнест напръстник.

Растението е отровно! Да се приема по лекарско указание! Да не се приема при възпаление на стомашната лигавица, остри бъбречни, чернодробни и заболявания на далака, при затлъстяване на сърдечния мускул.

4. Диланка – *Valeriana officinalis* f. *Valerianaceae*

Многогодишно, тревисто растение с право, просто, цилиндрично, надлъжно набраздено стъбло, високо до 1-1,5 м. Цветовете са дребни, безцветни или бледорозови, събрани в големи щитовидни полусенници. Плодът е малко яйцевидно орехче. Цъфти от началото на пролетта до средата на лятото.

Среща се из храсталациите и поляните на влажните и сенчести места с надморска височина до 1500 м.

Дрога са коренът и коренището (*Radix et Rhizoma Valerianae*). Корените и коренищата се вадят през есента. Нацепват се надлъжно и се сушат на открито проветриво място или в сушилна при температура до 35 градуса. Изсушените корени имат светло кафяв цвят, характерна миризма и сладниково-горчив вкус.

Дрогата съдържа етерично масло, което придава специфичната миризма на корените. Сесквитерпени алкалоиди (валерин, хатинин), холин, гликозиди, ензими, захари, скорбяла, дъбилни вещества, флавоноиди. За качествена дрога се приема тази, която съдържа 0.8% валепотриати и 0.5% етерично масло.

Действа успокоително при безсъние, нервна възбуда, психическа преумора, нервна сърцебиене. Има хипотензивно действие и има добър ефект при функционални ритъмни нарушения. Премахва спазмите на гладките мускули и дейст-

ва благоприятно при стомашни и чревни смущения на нервна основа.

Може да се приема под формата на запарка. Две чаени лъжички дрога се заливат с 200 кипяща вода, кисне 1 час, прецежда се и се пие 2-3 на ден по 150 г. При дълга употреба причиняват храносмилателни смущения, затова се правят интервали от почивки.

5. Хмел – *Humulus lupulus* f. *Cannabaceae*

Хмелът е многогодишно, увивно, двудомно растение. Стъблото му е тънко, кухо, грапаво, покрито с къси, извити във вид на кука шипчета. Плодът е сивкаво, яйцевидно, сплескано орехче. Растението цъфти през май-октомври. При узряването шишарката е дълга до 5 см.

Разпространен е из храсталаци, покрай реките, горите и влажните места из цялата страна.

Дрога са женските съцветия (шишарките) и жлезите - *Strobilu Lupuli, Glandulae Lupuli, Lupulinum*.

За добиване на лупулин се използват женските съцветия. Събират се през август, докато са още затворени. От жлезите се получава дрогата лупулин. Тя представлява жълто-зелен, слабо летлив едър прах със силно характерна валерианоподобна миризма и остър горчив вкус.

Лупулинът съдържа етерично масло със състав - хумулен, лупаренол, лупарон, лупарол, мерцен. Съдържа още смолисти вещества, восъци, алкалоида хумулин, растителни естрогенни хормони, холин, танини, витамин С и други.

В шишарките се съдържат флавоноиди, хормони, витамини, които обуславят противовъзпалително, противоязвено, капиляроукрепващо, хипосенсибилиращо и болкоуспокояващо действие. Те влияят положително на метаболизма и особено на мастната, минералната и водната обмяна. Лупулинът действа нервноуспокоително при безсъние, оплаквания в периода на климакса, повишена нервна възбудимост. Проявява пикочогонно действие. Външно се прилага при трудно заздравяващи рани. Дрогата се предписва под формата на запарка.

6. Маточина – *Melissa officinalis* f. *Lamiaceae*

Маточината е многогодишно тревисто растение с четириръбесто разклонено стъбло, високо до 1 м, с яйцевидни, срещуположни, тъмнозелени, с характерна лимонена миризма листа. Цветовете са дребни, бели, жълтеникави или розови, разположени в пазвите на горните листа в прешлени по 6. Цветът е с петлистно венче, късотръбеста чашка и 4 тичинки. Плодът е сух, разпадлив, с 4 семена. Растението е покрито с едри власинки и има характерна лимонена миризма.

Среща се из храсталаците, редките гори, покрай градини и огради навсякъде в страната.

Дрога е надземната част или само листата (Herba Melissae et Folia melissae).

Листата на растението се берат в периода преди цъфтежа. Ако маточината е цъфнала, листата не се берат, защото са изгубили характерната си миризма и лечебните си качества. Сушенето става на сенчесто и проветриво място или в сушилня при температура до 35 градуса. Изсушените листа отгоре са зелени, а отдолу по-светлозелени, със слабо горчив, тръпчив вкус. При разтриване имат лимонена миризма. Допуска се влага не повече от 12%.

Съдържа етерично масло със състав - цитрал, цитронелал, линалол, гераниол, дъбилни и слюзни вещества, ензими, кафеена и олеинова киселини.

Дрогата укрепва нервната система и действа седативно и спазмолитично. Предписва се при сърдечна невроза, мигрена, безсъние, нервна и полова свръхвъзбуда. Има благоприятно действие и при сърдечни заболявания - изчезва умората, прекратява се тахикардията, отслабват болките в областта на сърцето. При вътрешно приемане на препарати от нея се забавя дишането, изчезват ритъмните смущения и се понижава кръвното налягане. Освен това упражняват спазмолитично и газогонно действие при функционални заболявания на червата - успокояват коликите от задържане на газове в червата, възпират повръщането, стимулират храносмилането и отделянето на жлъчен сок, възбуждат апетита. Прилагат се още при гастрокардиален синдром на Рьомхелд, виене на свят, за усиляване на зрението, при апоплексия, задух, меланхолия, болезнена менструация, гойни обриви, ревматични отоци, циреи (външно под формата на лапи), за гаргара при възпалени сливици и венци.

Дрогата се използва вътрешно като запарка. Две супени лъжици дрога се заливат с 400 г кипяща вода. Остава се да кисне в продължение на 20 мин. От прецедената запарка се приема по 120 г 3 пъти дневно 15 мин. преди ядене. При неспокоен сън се препоръчва чай от маточина - вечер преди лягане се приема по 1 чаша. Външно за масажи и разтривки се прилага спиртна настойка от дрога (1:5). Запарка за външно приложение се приготвя от 4 супени лъжици дрога и 400 г кипяща вода.

7. Жълта комунига (*Melilotus officinalis* f. *Fabaceae*)

Тревисто двугодишно растение с разклонено стъбло, високо до 1 м. Листата са прикрепени

ни на дълги дръжки, триделни, по ръба назъбени, с по два целокрайни прилистника. Цветовете са жълти, събрани в редки съцветия. Плодът е жълто-кафява шушулка, напречно набраздена, с едно семе.

Разпространена е из посевите и покрай пътищата, навсякъде по влажните тревисти места, край бреговете и оградите из цялата страна.

Дрога са стръковете (Hb.Meliloti). Надземната част се събира от май до август. Сушат се в сушилня до 35 градуса или на проветриво и сенчесто място. Изсушената дрога има миризма на кумарин и вкусът ѝ е солено-горчив.

Химичният състав е кумарин, мелилотин, кумаринова к-на, холин, флавонони, смолисти, слюзни и дъбилни вещества.

Има нервноуспокоително и сънотворно действие. Препаратите от дрогата действат противовъзпалително и премахват спазмите при катарии на горните дихателни пътища, болки в пикочния мехур и бъбреците, чревни болки и метеоризъм, а поради хипотензивния си ефект намират приложение и при мигрена и главоболие, дължащо се на високо кръвно налягане. Предписват се още за удължаване на протромбиновото време при инфарктни и слединфарктни състояния, при исхемична болест на сърцето, както и при болестни състояния, застрашени от тромбоза. Има и външно приложение във вид на компреси и промивки, при гнойни рани и възпалителни процеси на средното ухо.

Запарката се приготвя от 1 супена лъжица, дрогата се накисва в 400 г кипяща вода. Кисне 30 мин. и се прецежда, пие се 3 пъти на ден по 120 мг.

8. Бял имел (*Viskum album* f. *Loranthaceae*)

Белият имел е двудомно, вечнозелено, силно разклонено храстче. Паразитира върху клоните на овощните и диворастящите дървета, предимно иглолистните. Стъблото е голо, цилиндрично с жълто-зелен цвят, високо до 30-50 см. Клонките са членести и по възлите им са разположени листата, цветовете и плодовете. Листата са кожести, дебели, лапатовидни, целокрайни, срещуположни, твърди. Цветовете са дребни, жълто-зелени, събрани по 3 до 5, като мъжките са с 3-4-листен околоцветник и 3-4 тичинки, а женските - с 4-листна чашка, 4 венчелистчета и близалце. Плодовете са кръгли, отначало зелени, а като узреят, стават бели или зеленикаво жълти с черни семена в лепкава маса.

Среща се предимно в Източна България.

Дрога са клонките с листата. Берат се от септември до края на март, и то само от имел, паразитиращ по боровите дървета. Суши се на сян-

ка или в сушилня при температура до 45 градуса. След изсушаване имелът трябва да е запазил зеления си цвят с жълтеникав оттенък, да няма миризма и да притежава слабо тръпчив вкус. Допуска се влажност до 12%.

Химичният състав е вискотоксин, холин, ацетилхолин, хистамин, амимомаслена киселина, инозит, тритерпенови сапонини, флавоноиди, восък, захари, скорбяла, липиди и др.

Фармакологично е доказано, че тотални водни извлекци оказват хипотензивно и успокояващо действие, забавят сърдечния ритъм, подобряват сърдечната дейност, тонизират миокарда. Дрогата действа хемостатично при маточни кръвоизливи, кръвотечения от носа, продължителна менструация, кървящи хемороиди. Намира приложение като противогърчово средство при епилепсия, заболяване на нервната система, главоболие, невралгии, при атеросклероза, артроза, спондилоза, хронични заболявания на ставите, за преодоляване на бронхоспазъм при астматични бронхити и др. Още по времето на Хипократ белият имел, паразитиращ върху дъб, се е използвал за лечение на някои ракови заболявания. Понастоящем има цял ред интересни научни разработки, посветени на противораковата активност на белия имел.

Прилага се под формата на студен извлек или отвара.

1. Две чаени лъжички бял имел се заливат с 200 г студена вода, кисне 12 часа. Прецежда се и се пие сутрин. Същата дрога се накисва повторно със същото количество вода и полученият извлек се изпива вечерта.
2. Една супена лъжица от дрогата се залива с 300 г кипяща вода и се вари в продължение на 5 мин. Остава се да кисне 30 мин. След прецеждане се пие 3 пъти дневно по 80 г след ядене.

9. Ранилист (*Betonica officinalis* f. *Lamiaceae*)

Многогодишно тревисто растение с право, четириръбесто стъбло, високо до 60 см. Листата са срещуположни, продълговато яйцевидни, назъбени, мъхести, като долните са във вид на розетка с дълги дръжки, а стъблените са с къса дръжка и по върха почти седящи. Цветовете са розово-червени, двуполови, стоящи в пазвите на горните листа и събрани в продълговати класовидни съцветия. Чашката е 5-зъбна, венчето двусто, тичинките 4 на брой. Плодът е сух и се състои от 4 продълговати ореха.

Разпространен е из нивите, храсталаците, по сухите места из цялата страна.

Дрога са стръковете и коренът на ранилиста (*Herba et Radix Betonicae*).

Надземната част на растението се събира в периода на цъфтежа (юни-август). Сушат се на сянка или сушилня при температура до 40 градуса. Корените се изваждат през септември. Изсушената билка има специфична миризма и горчив вкус.

Надземната част съдържа базата стахидрин (0.1-0.2%), веществата бетоницин и турицин, етерично масло, дъбилни вещества, горчиви вещества, нишесте, флавоноиди и др., а корените имат неуточнен състав.

Съдържащият се в дрогата стахидрин понижава артериалното налягане при хипертонична болест. Цялостният състав на дрогата действа укрепващо при нервно изтощение, като намалява възбудимостта на централната нервна система. Смята се, че подобрява и обмяната на веществата.

Действа противовъзпалително при стомашни и чревни заболявания, хиперацидитет, диария, възпаление на бъбреците и пикочния мехур и откашлячно при бронхити, астма, коклюш. Народната медицина препоръчва билката и при епилепсия, главоболие, виене на свят, ревматизъм, подагра, жълтеница, атеросклероза, маточни възпаления и др. Външно под формата на лапи от счукано свежо растение се прилага при ревматизъм, гнойни рани, ухапване от отровна змия.

Фитотерапията използва ранилиста за вътрешно приложение под формата на отвара. Една супена лъжица дрога се залива с 600 г кипяща вода. Вари се в продължение на 3 мин. Остава се да кисне 30 мин. и се прецежда. Приема се по 50-150 г 3 пъти под лекарски контрол (6)!

Лекуването с билки изисква повече търпение, усилия, постоянство и време. За разлика от синтетичните медикаменти при билките лечебният ефект идва значително по-бавно.

Билките могат да играят полезна роля като помощни средства при лечението на редица заболявания на сърдечно-съдовата система. Трябва обаче да се има предвид, че това са сериозни заболявания, което изисква точна диагноза и лечение, провеждано под лекарски контрол (7).

Билките са природни лечебни средства и затова трябва да се използват много внимателно. Продължителната употреба на дадена билка може да доведе до нежелани последици. Комбинирането на билки с медикаменти и използването им при налични други заболявания може да бъде опасно. Неправилното комбиниране и на самите билки също може да бъде опасно. Затова, преди да решите да приемате дадена бил-

ка, трябва да бъдете добре осведомени за нейното действие, продължителност и начин на употреба, противопоказания (8).

ЛИТЕРАТУРА

1. <http://phytolek.com>
2. Доц. д-р Божидар Финков - национален консултант по инвазивна кардиология
3. <http://www.ihelp-bulgaria.com>
4. <http://panacea.bg/>
5. Памуков, Д., Х. Ахтарджиев. Природна аптека.
6. Нешев, Г., И. Ланджев. Справочник за билките.
7. Нешев, Г., И. Ланджев, И. Иванов. Билките в България и използването им.
8. <http://nanocom>